WALES AUDIT OFFICE
SWYDDFA ARCHWILIO CYMRU

Archwilydd Cyffredinol Cymru
Auditor General for Wales

Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol: Archwiliad o'r amcan Llesiant: Amddiffyn a gwella'r amgylchedd naturiol – **Cyngor Sir y Fflint**

Blwyddyn archwilio: 2019-20

Dyddiad cyhoeddi: Chwefror 2020

Cyfeirnod y ddogfen: 1669A2019-20

Paratowyd y ddogfen hon at ddefnydd mewnol Cyngor Sir y Fflint yn rhan o waith i'w wneud yn unol â Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015.

Nid yw'r Archwilydd Cyffredinol na staff Swyddfa Archwilio Cymru yn derbyn unrhyw gyfrifoldeb o ran unrhyw aelod, cyfarwyddwr, swyddog neu gyflogai arall yn eu rhinwedd unigol, neu unrhyw drydydd parti.

Os gwneir cais am wybodaeth y gallai'r ddogfen hon fod yn berthnasol iddi, tynnir sylw at y Cod Ymarfer a gyhoeddwyd o dan adran 45 o Ddeddf Rhyddid Gwybodaeth 2000.
Mae Cod adran 45 yn nodi'r arfer a ddisgwylir gan awdurdodau cyhoeddus wrth ymdrin â cheisiadau, gan gynnwys ymgynghori â thrydydd partïon perthnasol. Mewn cysylltiad â'r ddogfen hon, mae Archwilydd Cyffredinol Cymru, Swyddfa Archwilio Cymru a thrydydd partïon perthnasol. Dylid anfon unrhyw ymholiadau ynglŷn â datgelu neu ailddefnyddio'r ddogfen hon i Swyddfa Archwilio Cymru yn info.officer@audit.wales.

We welcome correspondence and telephone calls in Welsh and English. Corresponding in Welsh will not lead to delay. Rydym yn croesawu gohebiaeth a galwadau ffôn yn Gymraeg a Saesneg. Ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

Mae'r ddogfen hon hefyd ar gael yn Saesneg.

Roedd y tîm a gyflawnodd y gwaith yn cynnwys Gwilym Bury, Bethan Smith a Jeremy Evans dan gyfarwyddyd Huw Rees.

Cynnwys

Mae'r Cyngor wedi cymhwyso'r egwyddor datblygu cynaliadwy wrth ddatblygu'r cam ac wrth fynd ati i'w gyflawni, ac mae ganddo gyfleoedd eraill i ymgorffori'r pum ffordd o weithio yn y dyfodol.

Adroddiad cryno 4

Adroddiad manwl

Rhan Un: Canfyddiadau'r Archwiliad 7

Mae'r Cyngor wedi cymhwyso'r egwyddor datblygu cynaliadwy wrth ddatblygu'r cam ac wrth fynd ati i'w gyflawni, ac mae ganddo gyfleoedd eraill i ymgorffori'r pum ffordd o weithio yn y dyfodol 7

Mae'r Cyngor yn ystyried anghenion a buddiannau hirdymor er mwyn amddiffyn a gwella'r amgylchedd naturiol yn Sir y Fflint ac mae'n cydnabod yr angen i hyrwyddo mwy o newid ymddygiad yn y sector preifat 7

Mae'r Cyngor yn deall effeithiau amgylcheddol diffyg gweithredu ac mae wedi ystyried sut y gall ei weithredoedd atal y problemau hyn rhag gwaethygu 8

Mae'r Cyngor wedi ystyried sut y mae'r cam yn cefnogi ei amcan llesiant o 'Gyngor Gwyrdd' a sut y mae'r cam yn effeithio ar amcanion llesiant cyrff eraill 9

Mae gweithio ar y cyd yn elfen allweddol o sut y mae'r Cyngor yn gweithredu ac mae'n gweithio'n agos gyda phartneriaid, ond gellid cryfhau ymhellach y cysylltiadau trawsffiniol â chynghorau cyfagos yn Lloegr 10

Mae'r Cyngor wedi cynnwys rhanddeiliaid ond gallai ehangu ei weithgareddau ymgysylltu er mwyn sicrhau eu bod yn gwbl gynhwysol 11

Rhan Dau: Ymateb y Cyngor 13

Atodiadau

Atodiad 1: Dangosyddion Cadarnhaol o'r Pum Ffordd o Weithio 14

Adroddiad cryno

Crynodeb

Pam y cynhaliwyd yr Archwiliad

1 Yn unol â Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 (y Ddeddf), mae gofyniad statudol ar Archwilydd Cyffredinol Cymru (yr Archwilydd Cyffredinol) i archwilio cyrff cyhoeddus er mwyn asesu i ba raddau y maent wedi gweithredu yn unol â'r egwyddor datblygu cynaliadwy wrth:

a bennu eu hamcanion llesiant, a

b chymryd camau i'w cyflawni.

2 Mae'r Ddeddf yn diffinio'r egwyddor datblygu cynaliadwy fel gweithredu mewn modd: '…sy'n ceisio sicrhau bod anghenion y presennol yn cael eu diwallu heb beryglu gallu cenedlaethau'r dyfodol i ddiwallu eu hanghenion hwythau'.

3 Mae'n rhaid i'r Archwilydd Cyffredinol ddarparu adroddiad ar ei archwiliadau i Gynulliad Cenedlaethol Cymru o leiaf blwyddyn cyn ethol pob Cynulliad. Mae'n rhaid cyhoeddi'r adroddiad cyntaf o'r fath erbyn 2020, cyn etholiad y Cynulliad yn 2021.

4 Mae'r Archwilydd Cyffredinol wedi cynnal archwiliadau ar draws 44 o gyrff sydd wedi'u cynnwys yn y Ddeddf er mwyn llywio'i adroddiad i'r Cynulliad Cenedlaethol yn ystod 2018-19 a 2019-20.

5 Mae'r canfyddiadau yn yr adroddiad hwn wedi'u seilio ar waith maes a wnaethom yn ystod 2019 yng Nghyngor Sir y Fflint (y Cyngor). Yn rhan o hyn cynhaliwyd gweithdy cwmpasu gwaith maes gyda swyddogion o'r Cyngor, adolygiad o ddogfennau gwybodaeth a ddarparwyd gan y Cyngor a dogfennau eraill a gafwyd gan Cyfoeth Naturiol Cymru a phartneriaid allweddol eraill, a chyfweliadau â chynghorwyr, swyddogion a phartneriaid allweddol.

6 Mae'r adroddiad hwn yn amlinellu ein canfyddiadau o'n harchwiliad o'r amcan llesiant i amddiffyn a gwella'r amgylchedd naturiol yn Sir y Fflint.

Yr hyn a archwiliwyd

7 Fe wnaethom archwilio i ba raddau y mae'r Cyngor yn gweithredu yn unol â'r egwyddor datblygu cynaliadwy wrth fynd ati i amddiffyn a gwella'r amgylchedd naturiol yn Sir y Fflint fel y gall pawb ddefnyddio eu hamgylchedd lleol i wella eu hiechyd a'u llesiant yn awr ac yn y dyfodol. Mae gan Gynllun y Cyngor ar gyfer 2019-2023 thema Werdd yn ei amcanion llesiant. Bydd y blaenoriaethau y bydd y Cyngor yn eu gweithredu i gyflawni'r thema yn cynnwys:

- Datblygiad cynaliadwy a Rheoli Amgylcheddol gan gynnwys gwaith ar: Newid yn yr hinsawdd; Gwasanaethau casglu a thrin fforddiadwy a

chynaliadwy ar gyfer gwastraff ailgylchadwy, compostadwy a gweddilliol; a'r Cynllun Datblygu Lleol; a

- chael gwasanaethau teithio diogel a chynaliadwy gan gynnwys gwaith ar: Drefniadau trafnidiaeth leol; Y rhwydwaith bysiau; Priffyrdd; a Theithio Llesol.

8 Mae Cynllun Lles 2017-2023 Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Sir y Fflint hefyd yn nodi ‘Yr Amgylchedd’ yn un o flaenoriaethau i ‘Amddiffyn a gwella'r amgylchedd naturiol yn Sir y Fflint fel bod pawb yn gallu defnyddio’u hamgylchedd lleol i wella’u hiechyd a'u lles nawr ac yn y dyfodol.’

9 Bydd y camau y bydd y Cyngor a’i bartneriaid yn eu cymryd i gyflawni’r amcan hwn yn cynnwys:

- datblygu mwy o gyfleoedd i allu manteisio ar y seilwaith gwyrdd megis ei gwneud hi’n haws arfer hawliau tramwy a gwneud gweithgareddau hamdden;
- amddiffyn a gwella'r amgylchedd; gwella amddiffynfeydd rhag llifogydd;
- lleihau effeithiau newid yn yr hinsawdd; a:
- y thema drawstoriadol o ymgysylltu Cymunedol ac addysg.

10 Fe wnaethom adolygu’r prosesau y mae'r Cyngor a'i bartneriaid ar y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus yn eu dilyn i ddatblygu a mynd ati i gyflawni'r amcan llesiant hwn. Mae ein harchwiliad wedi ein galluogi i asesu i ba raddau y mae'r Cyngor a'i bartneriaid yn ystyried yr egwyddor datblygu cynaliadwy ('y cam') wrth fynd ati i gyflawni ei amcanion llesiant.

11 Er mwyn gweithredu yn unol â’r egwyddor datblygu cynaliadwy mae’n rhaid i gyrff cyhoeddus ystyried y ‘ffyrdd o weithio’ canlynol:

Arddangosyn 1: Y ‘pum ffordd o weithio’

Mae’r tabl isod yn nodi’r ‘pum ffordd o weithio’ a ddiffinnir yn nogfen Llywodraeth Cymru **Deddf Llesiant Cenedlaethau’r Dyfodol (Cymru) 2015 Yr Hanfodion.**[1]

Y Pum Ffordd o Weithio
Yr Hirdymor Pwysigrwydd cydbwyso anghenion tymor byr â’r angen i ddiogelu’r gallu i ddiwallu anghenion hirdymor hefyd.
Atal Sut y gall gweithredu i atal problemau rhag codi neu waethygu helpu cyrff cyhoeddus i gyflawni eu hamcanion.
Integredig Ystyried sut y gall amcanion llesiant y corff cyhoeddus effeithio ar bob un o’r nodau llesiant, ar eu hamcanion eraill, neu ar amcanion cyrff cyhoeddus eraill.
Cydweithredol Gweithredu ar y cyd ag unrhyw berson arall (neu rannau gwahanol o’r corff ei hun) a allai helpu’r corff i gyflawni ei amcanion llesiant.
Cynnwys Pwysigrwydd cynnwys pobl â buddiant mewn cyflawni’r nodau llesiant, a sicrhau bod y bobl hynny yn adlewyrchu amrywiaeth yr ardal y mae’r corff yn ei wasanaethu.

12 Canfu ein harchwiliad: Mae'r Cyngor wedi cymhwyso'r egwyddor datblygu cynaliadwy wrth ddatblygu'r cam ac wrth fynd ati i'w gyflawni, ac mae ganddo gyfleoedd eraill i ymgorffori'r pum ffordd o weithio yn y dyfodol.

[1] **Deddf Llesiant Cenedlaethau’r Dyfodol (Cymru) 2015 Yr Hanfodion,** Llywodraeth Cymru, 2015.

Adroddiad manwl

Rhan Un: Canfyddiadau'r Archwiliad

Mae'r Cyngor wedi cymhwyso'r egwyddor datblygu cynaliadwy wrth ddatblygu'r cam ac wrth fynd ati i'w gyflawni, ac mae ganddo gyfleoedd eraill i ymgorffori'r pum ffordd o weithio yn y dyfodol

Mae'r Cyngor yn ystyried anghenion a buddiannau hirdymor er mwyn amddiffyn a gwella'r amgylchedd naturiol yn Sir y Fflint ac mae'n cydnabod yr angen i hyrwyddo mwy o newid ymddygiad yn y sector preifat

Yr hyn y chwiliwyd amdani

13 Chwiliwyd am dystiolaeth o:

- ddealltwriaeth drylwyr o'r anghenion presennol a hirdymor a'r heriau a'r cyfleoedd cysylltiedig;
- cynllunio dros gyfnod priodol o amser;
- adnoddau wedi'u dyrannu i sicrhau buddion hirdymor; a
- threfniadau monitro ac adolygu priodol.

14 Llywiwyd ein harchwiliad hefyd gan y dangosyddion cadarnhaol ar gyfer yr 'hirdymor' a nodwyd a ddefnyddiwyd yn rhan o'r archwiliad hwn.[2]

Yr hyn a ganfuwyd

15 Nodwyd y cryfderau canlynol:

- nod gweledigaeth y Cyngor ar gyfer yr amgylchedd naturiol yw sefydlu dulliau effeithiol o godi ymwybyddiaeth gymunedol o'r adnoddau naturiol sydd ar gael iddynt a'u hamddiffyn a'u gwella;
- mae'r Cyngor yn canolbwyntio ar wella seilwaith gwyrdd arfordirol gan gynnwys Systemau Draenio Trefol Cynaliadwy a gwella blaengynllunio;
- mae Cyfoeth Naturiol Cymru, trwy weithio gyda chymorth partneriaid yn y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus, yn arwain y gwaith o ddatblygu map seilwaith gwyrdd ar gyfer gogledd ddwyrain Cymru o asedau gwyrdd yn Sir y Fflint er mwyn helpu i gynllunio ar gyfer y tymor hir; ac

[2] Gweler Atodiad 1

- mae'r Cyngor yn casglu rhywfaint o ddata ansoddol a meintiol i fesur effeithiau tymor byr, canolig a hir ei waith.

16 Nodwyd y cyfleoedd canlynol:

- gallai'r Cyngor ddangos mewn modd mwy cynhwysfawr y manteision hirdymor y mae'r gwahanol brosiectau'n eu cyflawni a'r ffordd y maent yn integreiddio; a
- nod y Cynllun Datblygu Lleol yw cyflawni'r egwyddor hon, ond nid yw'n glir a yw'r cyhoedd a'r holl bartneriaid wedi derbyn yr angen am fwy o newid ymddygiad yn y tymor hir er mwyn cefnogi gweledigaeth hirdymor Sir y Fflint ar gyfer yr amgylchedd.

Mae'r Cyngor yn deall effeithiau amgylcheddol diffyg gweithredu ac mae wedi ystyried sut y gall ei weithredoedd atal y problemau hyn rhag gwaethygu

Yr hyn y chwiliwyd amdani

17 Chwiliwyd am dystiolaeth o:

- ddealltwriaeth drylwyr o natur y broblem a'r math o broblem y gallai'r cam helpu i'w atal rhag codi neu waethygu;
- adnoddau a ddyrannwyd i sicrhau y cyflawnir buddion ataliol; a
- threfniadau monitro ac adolygu effeithiolrwydd y cam wrth atal problemau rhag codi neu waethygu.

18 Llywiwyd ein harchwiliad hefyd gan y dangosyddion cadarnhaol ar gyfer 'atal' a nodwyd gennym ac a ddefnyddiwyd yn rhan o'r archwiliad hwn.[3]

Yr hyn a ganfuwyd

19 Nodwyd y cryfderau canlynol:

- mae'r Cyngor yn newid y ffordd y mae'n ymdrin â'i waith, e.e. mae'r rhaglen dreialu Seilwaith Gwyrdd (ardal Brychdyn) yn rhwydwaith a gynlluniwyd ac a gyflawnir yn strategol sy'n cynnwys yr ystod lawn o fannau gwyrdd. Mae Seilwaith Gwyrdd yn cynnwys parciau, llwybrau beicio, coedwigoedd, caeau, tir gwastraff, rhandiroedd, coed stryd, a thoeau gwyrdd.
- mae'r Dee Coastliners yn brosiect trawsffiniol sydd â'r nod o ysbrydoli cymunedau arfordirol yng Nghilgwri, Sir y Fflint a Sir Ddinbych ynghylch treftadaeth naturiol Aber Afon Dyfrdwy gyda phwyslais cryf ar wirfoddoli rheolaidd, ymgysylltu ag ysgolion, gwyddoniaeth dinasyddion a chyfleoedd dysgu.

[3] Gweler Atodiad 1

- mae gan y swyddogion a'r cynghorwyr y gwnaethom siarad â nhw ddealltwriaeth dda o'r angen i'r Cyngor ystyried effeithiau amgylcheddol ym mhob agwedd ar ei waith.
- mae'r Cyngor yn hyrwyddo nifer o fentrau er mwyn llwyddo i leihau carbon a chreu ynni adnewyddadwy.
- bu'r Cyngor yn gweithio gyda sefydliadau partner ar fentrau o ran mesurau llifogydd i gael cefnogaeth i'r agenda atal.

20 Nodwyd y cyfle canlynol:

- o ystyried manteision trawstoriadol cydnabyddedig atal problemau, gallai'r Cyngor ystyried manteision cost y cyfleoedd i fuddsoddi ymhellach.

Mae'r Cyngor wedi ystyried sut y mae'r cam yn cefnogi ei amcan llesiant o 'Gyngor Gwyrdd' a sut y mae'r cam yn effeithio ar amcanion llesiant cyrff eraill

Yr hyn y chwiliwyd amdani

21 Chwiliwyd am dystiolaeth o ystyriaeth o:

- sut y gallai'r cam hwn gyfrannu at y saith nod llesiant cenedlaethol;
- sut y bydd cyflawni'r cam hwn yn effeithio ar amcanion llesiant a blaenoriaethau ehangach y Cyngor; a
- sut y bydd cyflawni'r cam hwn yn effeithio ar amcanion llesiant cyrff cyhoeddus eraill.

22 Llywiwyd ein harchwiliad hefyd gan y dangosyddion cadarnhaol ar gyfer 'integreiddio' a nodwyd gennym ac a ddefnyddiwyd yn rhan o'r archwiliad hwn.[4]

Yr hyn a ganfuwyd

23 Nodwyd y cryfderau canlynol:

- mae'r Cyngor wedi ystyried sut y gallai'r cam gyfrannu at y saith nod llesiant cenedlaethol a sut y mae'n cyfrannu at ei amcanion llesiant a'i flaenoriaethau ehangach;
- caiff integreiddio asedau naturiol ei ystyried ym meysydd cynllunio, datblygu, rheoli tir a busnes;
- caiff amcanion eu hintegreiddio yn holl bortffolios y Cyngor, er enghraifft, ar atal llifogydd, tirweddau arfordirol, a mannau gwyrdd;

[4] Gweler Atodiad 1

- mae'r Cyngor yn nodi cysylltiadau â chynlluniau a strategaethau sefydliadau perthnasol eraill, e.e. Llywodraeth Cymru a Cyfoeth Naturiol Cymru gyda'r gwaith ar Ddatganiadau Ardal; ac
- mae'r Cyngor wedi gweithio gyda sawl partner i ddatblygu mentrau ac mae wedi ystyried sut y mae'n cyfrannu at amcanion partneriaid, megis Partneriaeth Gwastraff Gweddilliol Gogledd Cymru.

24 Nodwyd y cyfle canlynol i wella:

- gallai'r Cyngor a'i bartneriaid ar y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus hefyd ystyried modelu ymhellach effaith atal o ran manteision iechyd i'r cyhoedd a sut y gall yr amcanion llesiant effeithio ar amcanion partneriaid.

Mae gweithio ar y cyd yn elfen allweddol o sut y mae'r Cyngor yn gweithredu ac mae'n gweithio'n agos gyda phartneriaid, ond gellid cryfhau ymhellach y cysylltiadau trawsffiniol â chynghorau cyfagos yn Lloegr

Yr hyn y chwiliwyd amdani

25 Chwiliwyd am dystiolaeth bod y Cyngor:

- wedi ystyried sut y gallai weithio gydag eraill i gyflawni'r cam (i gyflawni ei amcanion llesiant, neu gynorthwyo corff arall i gyflawni ei amcanion llesiant);
- yn cydweithredu'n effeithiol i gyflawni'r cam; ac
- yn monitro ac yn adolygu a yw'r cydweithredu yn ei helpu neu'n helpu ei randdeiliaid i gyflawni amcanion llesiant.

26 Llywiwyd ein harchwiliad hefyd gan y dangosyddion cadarnhaol ar gyfer 'cydweithredu' a nodwyd gennym ac a ddefnyddiwyd yn rhan o'r archwiliad hwn.[5]

Yr hyn a ganfuwyd

27 Nodwyd y cryfderau canlynol:

- mae'r Cyngor yn cydweithio ag amrywiaeth o bartneriaid mewnol ac allanol ar fentrau, er enghraifft, trin gwastraff gweddilliol;
- mae aelodau'r Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus yn cydweithio i ddylanwadu ar gymunedau a busnesau i hyrwyddo gwell cynllunio seilwaith gwyrdd;
- mae mentrau diweddarach wedi lleihau nifer yr eiddo sydd mewn perygl o lifogydd yn Sir y Fflint wrth i'r rhai mewn perygl fod wedi'u paratoi'n well ac yn fwy cydnerth;

[5] Gweler Atodiad 1

- mae'r Cyngor yn gweithio ar raglen drafnidiaeth uchelgeisiol gyda phartneriaid yng Nghynghrair Mersi Dyfrdwy, gan gynnwys cynghorau Lloegr; a
- gwaith gyda phartneriaid a thirfeddianwyr allweddol i hyrwyddo bioamrywiaeth a chael y cyhoedd i ymweld yn fwy â chefn gwlad Sir y Fflint.

28 Nodwyd y cyfle canlynol:

- er bod rhai enghreifftiau da o gydgysylltu trawsffiniol gan y Cyngor, megis gwaith atal llifogydd arfordirol ar Aber Afon Dyfrdwy, gallai'r Cyngor ystyried a ellid cryfhau'r cydweithio â chynghorau cyfagos yn Lloegr ymhellach, gan adeiladu ar waith Cynghrair Mersi Dyfrdwy.

Mae'r Cyngor wedi cynnwys rhanddeiliaid ond gallai ehangu ei weithgareddau ymgysylltu er mwyn sicrhau eu bod yn gwbl gynhwysol

Yr hyn y chwiliwyd amdani

29 Chwiliwyd am dystiolaeth bod y Cyngor wedi:

- nodi pwy y mae angen eu cynnwys wrth gynllunio a chyflawni’r cam;
- cynnwys rhanddeiliaid allweddol mewn modd effeithiol wrth gynllunio a chyflawni’r cam;
- defnyddio canlyniadau’r ymgysylltu i lunio datblygiad a chyflawniad y cam; a
- cheisio dysgu gwersi a gwella’i ddull o ymgysylltu.

30 Llywiwyd ein harchwiliad hefyd gan y dangosyddion cadarnhaol ar gyfer ‘cymryd rhan’ a nodwyd gennym ac a ddefnyddiwyd yn rhan o’r archwiliad hwn.[6]

Yr hyn a ganfuwyd

31 Nodwyd y cryfderau canlynol:

- mae'r Cyngor yn mynd ati'n rhagweithiol i adolygu sut y mae’n annog pobl i gymryd rhan ac yn defnyddio hyn yn sail i ffyrdd o weithio yn y dyfodol. Er enghraifft, mae proses Asesu Effaith y Cyngor yn dangos ymgysylltiad cymunedol a datblygwyd y fforwm Rhanddeiliaid Allweddol ar gyfer gwaith ar y Cynllun Datblygu Lleol;
- datblygodd y Cyngor ymgynghoriad ar Deithio Llesol â thrigolion Sir y Fflint;
- siaradodd partneriaid yn gadarnhaol am y ffordd y mae'r Cyngor wedi'u cynnwys yn ystyrlon mewn mentrau fel Datganiad Ardal Gogledd Ddwyrain Cymru; ac

[6] Gweler Atodiad 1

- mae'r Cyngor yn llwyddo i gynyddu'r defnydd o wirfoddolwyr megis y gwaith ym Mharc Gwepra.

32 Nodwyd y cyfleoedd canlynol:

- mae'r Cyngor yn cymryd camau i ymgysylltu â grwpiau a chymunedau anodd eu cyrraedd a phobl eraill sy'n agored i niwed ond mae angen gwneud mwy o waith i gynnwys y grwpiau hyn a'r bobl hynny sydd â nodweddion gwarchodedig. Mae'r grŵp hwn yn ystyried asesiadau o effaith y Cyngor, ond mae angen i'r Cyngor ei sicrhau ei hun ei fod yn cyflawni ei gyfrifoldebau'n llawn o dan Ddeddf Cydraddoldebau 2010.
- gall defnyddio mwy o ddadansoddeg data helpu'r Cyngor i dargedu eu ymgysylltu yn fwy effeithiol.

Rhan Dau: Ymateb y Cyngor

33 Ar ôl i'n gwaith maes ddod i ben, fe wnaethom gyflwyno ein canfyddiadau i'r Cyngor ym mis Hydref 2019 mewn gweithdy lle'r oedd swyddogion y Cyngor yn bresennol. Yn y gweithdy hwn dechreuodd y Cyngor ystyried ei ymateb i'n canfyddiadau. Caiff y canfyddiadau eu cyflwyno yng nghyfarfod nesaf y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus ym mis Ionawr 2020 i gytuno ar safbwynt ac, ar sail y trafodaethau hyn, bydd y Cyngor yn datblygu camau gweithredu. Byddwn yn parhau i fonitro cynnydd y Cyngor wrth weithredu'r camau hyn ac i ba raddau y maent yn mynd i'r afael â'r materion a nodwyd yn ein canfyddiadau. Mae'r tabl isod yn cynnwys ein cynigion o ran cyfleoedd datblygu y gallai'r Cyngor weithredu arnynt yn unol â'r egwyddor datblygu cynaliadwy wrth fynd ati i gyflawni ei amcanion llesiant.

Arddangosyn 2: cyfleoedd datblygu

Cyfleoedd datblygu
Y Tymor Hir: • gallai'r Cyngor ddangos mewn modd mwy cynhwysfawr y manteision hirdymor y mae'r gwahanol brosiectau'n eu cyflawni a'r ffordd y maent yn integreiddio; • nod y Cynllun Datblygu Lleol yw cyflawni'r egwyddor hon, ond nid yw'n glir a yw'r cyhoedd a'r holl bartneriaid wedi derbyn yr angen am fwy o newid ymddygiad yn y tymor hir; ac • mae angen annog y sector preifat (er enghraifft, tirfeddianwyr a datblygwyr preifat) i fabwysiadu arferion cadarnhaol er mwyn cefnogi gweledigaeth hirdymor Sir y Fflint ar gyfer yr amgylchedd.
Atal: • o ystyried manteision trawstoriadol cydnabyddedig atal problemau, gallai'r Cyngor ystyried manteision cost y cyfleoedd i fuddsoddi ymhellach.
Integreiddio: • gallai'r Cyngor a'i bartneriaid ar y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus ystyried modelu ymhellach effaith atal o ran manteision iechyd i'r cyhoedd a sut y gall yr amcanion llesiant effeithio ar amcanion partneriaid.
Cydweithredu: • er bod rhai enghreifftiau da o gydgysylltu trawsffiniol gan y Cyngor, megis gwaith atal llifogydd arfordirol ar Aber Afon Dyfrdwy, gallai'r Cyngor ystyried a ellid cryfhau'r cydweithio â chynghorau cyfagos yn Lloegr ymhellach, gan adeiladu ar waith Cynghrair Mersi Dyfrdwy.
Cymryd rhan: • mae'r Cyngor yn cymryd camau i ymgysylltu â grwpiau a chymunedau anodd eu cyrraedd a phobl eraill sy'n agored i niwed ond mae angen gwneud mwy o waith i gynnwys y grwpiau hyn a'r bobl hynny sydd â nodweddion gwarchodedig; a • gall defnyddio mwy o ddadansoddeg data helpu'r Cyngor i dargedu eu ymgysylltu yn fwy effeithiol.

Atodiad 1

Dangosyddion Cadarnhaol o’r Pum Ffordd o Weithio

Arddangosyn 3: Dangosyddion Cadarnhaol o’r Pum Ffordd o Weithio

Mae'r tabl isod yn nodi ‘dangosyddion cadarnhaol’ ar gyfer pob un o'r pum ffordd o weithio y gwnaethom eu canfod.Nid ydym wedi defnyddio’r dangosyddion fel rhestr wirio. Dylid ystyried y rhain yn ddangosyddion. Fe wnaethant ein helpu i lunio casgliadau ynghylch i ba raddau y mae corff yn gweithredu yn unol â’r egwyddor datblygu cynaliadwy wrth gymryd camau tuag at gyflawni ei amcanion llesiant.

Beth fyddai’n dangos bod corff yn cymhwyso’r ffordd hirdymor o weithio yn llawn?
• Ceir dealltwriaeth glir o ystyr ‘hirdymor’ yng nghyd-destun y Ddeddf. • Mae wedi cynllunio’r cam i gyflawni’r amcan(ion) llesiant a chyfrannu at ei weledigaeth hirdymor. • Mae wedi cynllunio’r cam i gyflawni buddion tymor byr a chanolig, sydd wedi’u cydbwyso â’r effaith yn y tymor hir (o fewn cyd-destun y prosiect). • Mae wedi cynllunio’r cam ar sail dealltwriaeth soffistigedig o anghenion a phwysau presennol ac yn y dyfodol, gan gynnwys dadansoddi tueddiadau yn y dyfodol. • O ganlyniad i hyn, ceir dealltwriaeth gynhwysfawr o’r risgiau a’r cyfleoedd presennol ac yn y dyfodol. • Mae adnoddau wedi’u dyrannu i sicrhau y cyflawnir buddion hirdymor yn ogystal â rhai tymor byr. • Ceir pwyslais ar gyflwyno canlyniadau, a nodir cerrig milltir/camau datblygu pan gaiff canlyniadau eu cyflawni yn y tymor hir. • Mae’n agored i ffyrdd newydd o wneud pethau a allai helpu i gyflawni buddion yn y tymor hirach. • Mae’n gwerthfawrogi gwybodaeth ac yn canlyn dulliau wedi’u seilio ar dystiolaeth.
Beth fyddai’n dangos bod corff yn cymhwyso’r ffordd ataliol o weithio yn llawn?
• Mae’r corff yn ceisio deall yr achosion sydd wrth wraidd problemau er mwyn gallu mynd i’r afael â chylchoedd negyddol a heriau ar draws cenedlaethau. • Mae’r corff yn gweld heriau o safbwynt y system gyfan, gan adnabod a gwerthfawrogi’r buddion hirdymor y gallant eu cyflwyno i bobl a lleoedd. • Mae’r corff yn dyrannu adnoddau i gamau ataliol sy’n debygol o gyfrannu at well canlyniadau, a gwell defnydd o adnoddau yn y tymor hir, hyd yn oed pan fo cyfyngiad posibl ar y gallu i ddiwallu rhai o’r anghenion tymor byr. • Ceir trefniadau gwneud penderfyniadau ac atebolrwydd sy’n cydnabod gwerth camau ataliol ac sy’n derbyn gostyngiadau tymor byr mewn perfformiad ac adnoddau wrth ganlyn y gwelliannau disgwyliedig i’r canlyniadau a’r defnydd o adnoddau.

Beth fyddai'n dangos bod corff yn defnyddio dull 'integredig'?
• Mae unigolion ar bob lefel yn deall eu cyfraniad i gyflawniad y weledigaeth a'r amcanion llesiant. • Mae unigolion ar bob lefel yn deall yr hyn y mae gwahanol rannau'r sefydliad yn ei wneud ac yn ceisio cyfleoedd yn rhagweithiol i weithio ar draws ffiniau sefydliadol. Caiff hyn ei efelychu yn ei waith â chyrff cyhoeddus eraill. • Mae unigolion ar bob lefel yn cydnabod y dibyniaethau ar draws y sefydliad i gyflawni'r uchelgais a'r amcanion. • Ceir diwylliant agored o rannu gwybodaeth. • Ceir dealltwriaeth ddatblygedig o sut y mae'r amcanion llesiant a'r camau i'w cyflawni yn effeithio ar gyrff eraill y sector cyhoeddus. • Mae unigolion yn gweithio'n rhagweithiol ar draws ffiniau sefydliadol i gyflawni'r cyfraniad mwyaf posibl ar draws y nodau llesiant ac i leihau'r effeithiau negyddol gymaint â phosibl. • Mae trefniadau llywodraethu, strwythurau a phrosesau yn cefnogi hyn, ac ymddygiad hefyd.
Beth fyddai'n dangos bod corff yn cydweithredu'n effeithiol?
• Mae'r corff yn canolbwyntio ar le, cymuned a chanlyniadau yn hytrach na ffiniau sefydliadol. • Mae gan y corff ddealltwriaeth o amcanion partneriaid a'u cyfrifoldebau, sy'n helpu i lywio gweithgareddau cydweithredol. • Mae gan y corff berthynas gadarnhaol ac aeddfed â rhanddeiliaid, a chaiff gwybodaeth ei rhannu mewn ffordd agored a thryloyw. • Mae'r corff yn cydnabod ac yn gwerthfawrogi cyfraniadau'r holl bartneriaid. • Mae'r corff yn ceisio sefydlu prosesau a ffyrdd o weithio cyfrannol, pan fo hynny'n briodol.
Beth fyddai'n dangos bod corff yn cynnwys pobl yn effeithiol?
• Meddu ar ddealltwriaeth o bwy sydd angen bod yn gysylltiedig a pham. • Myfyrio ar ba mor dda yw'r ddealltwriaeth o anghenion a heriau y bobl hynny ar hyn o bryd. • Gweithio mewn modd cydgynhyrchiol, gweithio gyda rhanddeiliaid i gynllunio a chyflawni. • Ystyried barn rhanddeiliaid yn ffynhonnell wybodaeth hollbwysig a fydd yn helpu i gyflawni gwell canlyniadau. • Sicrhau y cynrychiolir yr amrywiaeth lawn o randdeiliaid a'u bod yn gallu cymryd rhan. • Bod â pherthynas aeddfed o ymddiriedaeth â'i randdeiliaid, lle ceir dialog parhaus a chaiff gwybodaeth ei rhannu mewn ffordd agored a thryloyw. • Sicrhau bod rhanddeiliaid yn deall effaith eu cyfraniad. • Gofyn am adborth gan randdeiliaid allweddol a defnyddio hyn i helpu i ddysgu a gwella.

Wales Audit Office
24 Cathedral Road
Cardiff CF11 9LJ

Tel: 029 2032 0500
Fax: 029 2032 0600
Textphone.: 029 2032 0660

E-mail: info@audit.wales
Website: www.audit.wales

Swyddfa Archwilio Cymru
24 Heol y Gadeirlan
Caerdydd CF11 9LJ

Ffôn: 029 2032 0500
Ffacs: 029 2032 0600
Ffôn testun: 029 2032 0660

E-bost: post@archwilio.cymru
Gwefan: www.archwilio.cymru